

Sygn. akt III KK 212/14

POSTANOWIENIE

Dnia 14 listopada 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Stępka

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 14 listopada 2014 r.,

sprawy J. P.

skazanego z art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k.,

z powodu kasacji wniesionej przez obrońcę skazanego

od wyroku Sądu Okręgowego w B.

z dnia 15 listopada 2013 r.,

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w S.,

z dnia 27 maja 2013 r.,

p o s t a n o w i ł

I. oddalić kasację obrońcy skazanego jako oczywiście bezzasadną;

II. obciążyć skazanego J. P. kosztami sądowymi za postępowanie kasacyjne.

UZASADNIENIE

J. P. został oskarżony o to, że w okresie od czerwca 2009 r. do sierpnia 2011 r. w S., co najmniej kilkakrotnie doprowadził małoletnią mającą poniżej 15 lat D. S. do poddania się i wykonania innej czynności seksualnej, poprzez dotykanie jej krocza, polecenie jej dotknięcia swojego członka, a więc oskarżono go o czyn z art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k.

Wyrokiem z dnia 27 maja 2013 r., Sąd Rejonowy w S., uznał oskarżonego P. w ramach zarzucanego mu czynu za winnego tego, że w lipcu 2009 r. w S., działając w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w krótkich odstępach czasu, co najmniej kilkakrotnie obcował płciowo z małoletnią mającą poniżej 15 lat D. S. i doprowadził ją do poddania się oraz wykonania innej czynności seksualnej w ten sposób, że dotykał ustami i językiem jej narządów rodnych, nakłonił ją do dotknięcia językiem jego członka, ręką manipulował przy jej narządach rodnych, a także nakłonił małoletnią aby masturbowała go – a więc uznano go za winnego popełnienia występku z art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. - i za to skazano go na karę 2 lat i 2 miesięcy pozbawienia wolności.

Wyrok ten został zaskarżony przez obrońcę oskarżonego, który na podstawie art. 438 pkt 2 i 4 k.p.k. zarzucił Sądowi I instancji:

1/ obrazę przepisów postępowania mogącą mieć wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie:

- art. 7 k.p.k. poprzez dowolną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego, sprzeczną z zasadami prawidłowego i logicznego rozumowania oraz zasadami doświadczenia życiowego, co mogło mieć wpływ na treść orzeczenia, wobec dokonania przez Sąd I instancji błędnych ustaleń co do sprawstwa oskarżonego;

- art. 185a § 2 k.p.k. w zw. z art. 1 k.p.k. i art. 7 k.p.k., poprzez przesłuchanie pokrzywdzonej przez Sąd w obecności matki, która w toku przesłuchania podpowiadała córce i oparcie się na tych zeznaniach przez Sąd I instancji przy ustalaniu stanu faktycznego;

- art. 185b § 1 k.p.k. w zw. z art. 185a § 1 i 2 k.p.k. poprzez przesłuchanie świadka J. S., która w chwili składania zeznań nie miała ukończonych 15 lat bez udziału biegłego psychologa, co uniemożliwiało zweryfikowanie zeznań małoletniego świadka pod względem ich wiarygodności;

- art. 170 § 1 k.p.k. poprzez nieuzasadnione oddalenie wniosku dowodowego o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego grafologa na okoliczność sporządzenia liściku przez pokrzywdzoną, przy jednoczesnym zakwestionowaniu przez nią daty jego sporządzenia, co mogło mieć wpływ na treść orzeczenia w zakresie oceny zeznań pokrzywdzonej pod względem ich wiarygodności oraz ustaleń faktycznych co do sprawstwa oskarżonego;

2/ rażąco niewspółmierność wymierzonej oskarżonemu kary wobec nie przestrzegania przez Sąd kryteriów z art. 53 k.k.

W konkluzji obrońca oskarżonego wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego, ewentualnie jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. Alternatywnie obrońca wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i obniżenie kary pozbawienia wolności do rozmiaru 2 lat i warunkowe zawieszenie jej wykonania.

Po rozpoznaniu tej apelacji, Sąd Okręgowy w B. wyrokiem z dnia 15 listopada 2013 r., utrzymał zaskarżony wyrok w mocy uznając apelację za oczywiście bezzasadną.

Kasację od wyroku Sądu odwoławczego wniósł obrońca skazanego, który zarzucił wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa materialnego oraz prawa procesowego, a mianowicie: 1/ art. 12 k.k. poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie;

2/ art. 6 k.p.k. w zw. z art. 6 ust. 1 i 3c Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, poprzez rażące naruszenie prawa oskarżonego do obrony;

3/ art. 170 § 1 i 2 k.p.k. poprzez akceptację stanowiska Sądu pierwszej instancji odnoszącego się do oddalenia wniosków dowodowych;

4/ art. 193 § 1 k.p.k., poprzez akceptację stanowiska Sądu pierwszej instancji odnoszącego się do niezasięgnięcia opinii biegłego grafologa, pomimo konieczności stwierdzenia okoliczności wymagających wiadomości specjalnych, a mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy;

5/ art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k., poprzez naruszenie obowiązku dokładnego określenia przypisanego oskarżonemu czynu;

6/ art. 74 § 1 k.p.k., poprzez przerzucenie na oskarżonego ciężaru dowodu i wykazywania niewinności;

7/ art. 438 pkt 2 k.p.k., wobec nieuchylenia wyroku Sądu Rejonowego mimo obrazy przez ten Sąd przepisów art. 170 § 1 i 2 k.p.k., art. 193 § 1 k.p.k., art. 6 k.p.k., art. 5 § 1 i 2 k.p.k., art. 7 k.p.k., art. 74 § 1 k.p.k. oraz art. 424 § 1 k.p.k.;

8/ art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. oraz art. 434 § 1 k.p.k. poprzez nienależyte rozważenie zarzutów zawartych w apelacji obrońcy i w

konsekwencji niewystarczające wskazanie powodów, dla których zostały one uznane za nietrafne, co doprowadziło Sąd Okręgowy do zaakceptowania wadliwego wyroku Sądu Rejonowego;

9/ art. 434 § 1 k.p.k. wskutek ustalenia wyłącznie niekorzystnych dla skazanego i błędnych okoliczności w zakresie przesłanek orzeczenia bezwzględnej kary pozbawienia wolności.

W konkluzji obrońca wniósł o uchylenie wyroków Sądów obydwu instancji i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

W pisemnej odpowiedzi na kasację Prokurator Prokuratury Okręgowej wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Rozpoznając kasację Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja okazała się oczywiście bezzasadna, co skutkowało jej oddaleniem w trybie określonym w art. 535 § 3 k.p.k. Krytycznie należy podnieść, że w przedmiotowej sprawie skarga zmierzała do kolejnego zakwestionowania prawidłowości dokonanej przez Sąd pierwszej instancji – i zaakceptowanej w pełni w wyniku kontroli apelacyjnej przez Sąd odwoławczy – oceny materiału dowodowego oraz ustaleń faktycznych. Zarzuty kasacyjne w znacznym stopniu stanowią powielenie zarzutów apelacyjnych, podobnie jak i podniesione na ich uzasadnienie argumenty. W rezultacie jej autor stara się doprowadzić do poddania ocenie przez Sąd Najwyższy ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd Rejonowy. Tymczasem postępowanie kasacyjne nie może stanowić powtórzenia postępowania apelacyjnego i nie jest swego rodzaju trzecią instancją odwoławczą, mającą służyć kolejnemu weryfikowaniu poprawności zapadłych orzeczeń w sądach pierwszej i drugiej instancji. Nie jest bowiem funkcją kontroli kasacyjnej kolejne, powielające kontrolę apelacyjną rozpoznawanie zarzutów stawianych pod pozorem kasacji orzeczeniu sądu pierwszej instancji. Z istoty samej kasacji wynika przecież, że w tym postępowaniu niedopuszczalne jest dokonywanie przez Sąd Najwyższy ponownej oceny dowodów, czy też poprawności dokonanych ustaleń faktycznych.

Pomimo przytoczenia dość obszernych zarzutów kasacyjnych, w uzasadnieniu tego nadzwyczajnego środka zaskarżenia właściwie trudno doszukać się ich rozwinięcia. Autor kasacji nie porusza w ogóle potencjalnego naruszenia

prawa materialnego, a mianowicie art. 12 k.k., wobec czego trudno odnieść się do tego zarzutu, skoro nie wiadomo, na czym naruszenie to miałyby polegać. Zasadniczo jedynym rozwiniętym zarzutem, kierowanym bezpośrednio do Sądu odwoławczego jest zarzut dotyczący naruszenia art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. Jednakże argumenty podniesione na jego uzasadnienie stanowią polemikę z oceną zeznań pokrzywdzonej, zwłaszcza w kontekście zeznań jej rodziców. Bacząc na standardy kontroli apelacyjnej nałożone przez kodeks postępowania karnego na sądy odwoławcze uznać należy, że wyrok Sądu Okręgowego spełnia te kryteria w całości. Uzasadnienie wyroku Sądu odwoławczego w części odnoszącej się bezpośrednio do stawianych w apelacji zarzutów mieści się na blisko 12 stronach (s. 3 - 14 uzasadnienia), przy czym omawia kolejno i wyczerpująco każdy zarzut apelacji. Reasumując trzeba stwierdzić, że niezasadny jest zarzut naruszenia przez Sąd odwoławczy art. 457 § 3 k.p.k. i art. 433 § 2 k.p.k. Sąd Okręgowy rozważył wszystkie zarzuty i wnioski podniesione w apelacji obrońcy oskarżonego i wystarczająco umotywował swój stosunek do nich. Uzasadnienie wyroku Sądu odwoławczego w pełni odpowiada wymogom określonym w art. 457 § 3 k.p.k. Nie można utożsamiać faktu nie podzielenia zasadności podniesionego w apelacji zarzutu z brakiem ustosunkowania się do niego. Należy przypomnieć, iż stopień szczegółowości rozważań Sądu odwoławczego uzależniony jest od jakości oceny dokonanej przez Sąd I instancji. Jeżeli ta ocena jest wszechstronna, pełna, logiczna i wsparta zasadami doświadczenia życiowego, a więc odpowiada w pełni wymogom nałożonym przez reguły z art. 7 k.p.k., to wówczas Sąd odwoławczy zwolniony jest od drobiazgowego odnoszenia się do zarzutów apelacji, kwestionujących taką ocenę. W takim wypadku wystarczające jest wskazanie głównych powodów nie podzielenia zarzutów apelacji, a następnie odesłanie do szczegółów uzasadnienia wyroku Sądu pierwszej instancji. Jakkolwiek jest rzeczą oczywistą, iż na Sądzie odwoławczym ciąży obowiązek rozpoznania wszystkich wniosków i zarzutów wskazanych w środku odwoławczym, nie oznacza to jednak bezwzględne wymogu szczegółowego umotywowania każdego argumentu. Jeżeli Sąd odwoławczy podziela w pełni dokonaną przez Sąd I instancji ocenę dowodów, może zaniechać szczegółowego odnoszenia się w uzasadnieniu swojego wyroku do zarzutów apelacji, gdyż byłoby to zbędnym powtórzeniem argumentacji tego

sądu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 kwietnia 2009 r., III KK 381/08, Lex Nr 512100; postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 października 2007 r., III KK 120/07, Lex Nr 322853; z dnia 2 sierpnia 2006 r., II KK 238/05, Lex Nr 193046). Skoro w przedmiotowej sprawie Sąd I instancji sporządził uzasadnienie swego wyroku w taki sposób, iż w pełni odpowiadało wymogom z art. 424 § 1 k.p.k., nadto zawiera ono pełną i rzetelną ocenę całokształtu zgromadzonego materiału dowodowego, to Sąd odwoławczy nie miał potrzeby jeszcze bardziej szczegółowego, niż to uczynił, odnoszenia się do wszystkich zarzutów apelacji.

W całości należy podzielić przyjętą przez Sądy obydwu instancji kwalifikację prawną czynu przypisanego skazanemu, w tym również w zakresie ustalenia, iż jego zachowanie stanowiło czyn ciągły w ujęciu art. 12 k.k., przy czym J. P. działał w wykonaniu z góry powziętego zamiaru i w krótkich odstępach czasu (s. 11 uzasadnienia Sądu I instancji).

Sąd odwoławczy odniósł się także w wystarczającym stopniu do zarzutów apelacji dotyczących oceny zeznań pokrzywdzonej D. S. Rację ma prokurator podnosząc w pisemnej odpowiedzi na kasację, że twierdzenia autora tej nadzwyczajnej skargi, iż zeznania pokrzywdzonej na temat odczuć i doznań związanych z zachowaniem skazanego są jej wymysłem i wytworem wyobraźni, wynikające z trudnej sytuacji psychologicznej powstałej z uwagi na rozpad małżeństwa jej rodziców, należy uznać za dość specyficzny sposób podważania ich wiarygodności (s. 5 kasacji). Na stronach 8 – 10 uzasadnienia swego wyroku Sąd odwoławczy wykazał, dlaczego należało w całości zaakceptować dokonaną przez Sąd Rejonowy ocenę zeznań pokrzywdzonej, w tym również w części odnoszącej się do zarzutu obrazy art. 185a § 2 k.p.k. Wobec obszerności tych argumentów należy odesłać do nich podkreślając, że również Sąd Najwyższy je aprobuje. Brak jest logicznych podstaw do wywodzenia, iż pokrzywdzona składała zeznania w warunkach wyłączających swobodę jej wypowiedzi.

Z kolei w uzasadnieniu na stronach 11 – 12, Sąd Okręgowy odniósł się do zarzutu naruszenia przepisu art. 185b § 1 k.p.k. w zw. z art. 185a § 1 i 2 k.p.k., wobec przesłuchania świadka J. S. bez udziału biegłego psychologa. Należy zgodzić się z tym Sądem, że brak było podstaw do przesłuchania świadka z udziałem psychologa, gdyż nie zachodziły wątpliwości co do jej stanu zdrowia

psychicznego. Nadto, świadek S. nie została przesłuchana w trybie w/w przepisów, a zatem Sąd nie mógł ich obrazić. Podsumowując te rozważania należy tylko zauważyć, że normy określone w art. 185a § 1 k.p.k. i art. 185b § 1 k.p.k. mają charakter gwarancyjny i zabezpieczają nie interesy procesowe oskarżonego, ale przede wszystkim małoletnich świadków. Przekroczenie granic swobody ocen i wkroczenie w sferę dowolności tychże ocen nie może być wiązane z warunkami przesłuchania świadka, a jedynie ze sposobem oceny zeznań, dokonanej przez sąd.

Brak jest także podstaw do uznania za słuszny zarzutu naruszenia art. 170 § 1 i 2 k.p.k. wobec oddalenia wniosku dowodowego o dopuszczenie opinii grafologa dotyczącej listu sporządzonego przez pokrzywdzoną. Sąd I instancji oddalając ten wniosek dowodowy na podstawie art. 170 § 1 pkt 2 k.p.k. szczegółowo uzasadnił swoją decyzję (k. 157). Do zarzutu podniesionego w tym zakresie w apelacji odniósł się także Sąd Okręgowy na stronie 12 uzasadnienia. Należy zaaprobować stanowisko, iż przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego grafologa było całkowicie zbyteczne, skoro pokrzywdzona przyznała, iż list ten napisała. Trafnie też przyjął Sąd I instancji, że data jego sporządzenia nie ma żadnego znaczenia w zakresie odpowiedzialności skazanego.

Nie wiadomo też, na czym miałyby polegać w przedmiotowej sprawie naruszenie przez Sąd odwoławczy art. 434 § 1 k.p.k., skoro Sąd ten nie zastrzył kary wymierzonej wobec skazanego przez Sąd Rejonowy, lecz utrzymał w mocy w całości zaskarżony wyrok. Należy jedynie stwierdzić, iż Sąd Rejonowy uwzględnił przy wymiarze kary wszystkie ustawowe kryteria i trafnie uznał, że sprawiedliwą i słuszną jest kara bezwzględna pozbawienia wolności w rozmiarze 2 lat i 2 miesięcy (s. 11 – 12 uzasadnienia). Również Sąd odwoławczy odniósł się do podniesionego w tym zakresie zarzutu apelacji i w pełni zaaprobował stanowisko Sądu I instancji podkreślając, że kara nie może być uznana za rażąco surową, skoro w swym wymiarze zbliżona jest do dolnego ustawowego progu jej zagrożenia (s. 13 – 15 uzasadnienia).

Ponieważ obrońca skazanego zarzucał m.in., że przy wymiarze kary zostały uwzględnione na niekorzyść oskarżonego jako przesłanki obciążające, okoliczności należące do znamion przestępstwa, to niezależnie od argumentów podniesionych w tym zakresie przez Sąd odwoławczy, należy dodatkowo podnieść, że jest to

chybione stanowisko. Oczywiście, ma rację obrońca, iż co do zasady, okoliczności należące do znamion danego przestępstwa nie mogą być traktowane jako okoliczności wpływające na zaostrzenie lub złagodzenie kary. Jednakże możliwe są wyjątki od tej zasady. Mianowicie w sytuacji, gdy okoliczności takie podlegają stopniowaniu co do ich nasilenia, jakości lub nagromadzenia, a więc zawierają elementy, które różnią je na niekorzyść oskarżonego od okoliczności typowych, mogą być przyjmowane jako okoliczności obciążające przy wymiarze kary mimo, że należą do ustawowych znamion danego typu przestępstwa (*por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 4 października 2013 r., IV KK 136/13, Lex Nr 1379930; z dnia 17 czerwca 2009 r., IV KK 27/09, Lex Nr 515556*). Taka właśnie sytuacja wystąpiła w przedmiotowej sprawie, skoro pokrzywdzona w chwili czynu miała dopiero 10 lat, a więc był to wiek – jak to określił Sąd I instancji – „znacząco niższy, niż granica warunkująca przestępność czynu, przekładający się na brak dojrzałości emocjonalnej” (s. 11). Ma też rację Sąd odwoławczy podkreślając w tym kontekście, że „inaczej bowiem ocenić można zachowanie sprawcy wobec dziecka prawie 15 letniego, które może w konkretnych okolicznościach charakteryzować się dojrzałością emocjonalną i fizyczną, inaczej zaś, gdy dziecko to ma zaledwie lat 10” (s. 14).

Mając na uwadze wszystkie podniesione powyżej okoliczności, Sąd Najwyższy oddalił kasację w trybie art. 535 § 3 k.p.k. jako oczywiście bezzasadną. O kosztach sądowych postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 636 § 1 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k., obciążając nimi skazanego.